

İMAR KANUNU'NUN HAZIRLIK SAFHALARI

Cevat GERAY

I — GİRİŞ :

Memleketimizdeki imar ve inşaat faaliyetini tanzim eden ana kanun, 6785 sayılı İmar Kanunu, oldukça uzun bir hazırlık safhasından sonra kabul edilmiştir. Bu kanun, 1933 yılındanberi yürürlükte bulunan 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu ile tâdillerini; 1299 tarihli Ebniye Kanunu'nun yürürlükte kalan maddelerini ve bunları tâdil eden 642 sayılı kanunu; 1580 sayılı Belediye Kanununun bazı maddelerini; Ankara Şehri İmar Müdürlüğü Teşkilât ve Vezaifine dair 1351 ve 1504 sayılı kanunların bazı hükümlerini ve diğer kanunlardaki kendisine aykırı olan bütün hükümleri yürürlükten kaldırmış bulunmaktadır. Yürürlükten kaldırdığı hükümlerin yerine (birçoğunu muhafaza etmekle beraber) imar ve şehircilik sistemimizin temel konularına müteallik yeni bazı esaslar getiren İmar Kanununun kabulü şüphesiz ki, şehircilik mevzuatımız ve siyasetimiz bakımından önemli bir olaydır (1). Diğer taraftan İmar Kanunu, şehirlerin fizikî gelişmesi ve belde halkının menfaati bakımından inşaat tarzı ve malzemesi, arsalardan yatay ve dikey istifade şeklinin tâyini ve tahdidi, inşa memnuiyet veya mecburiyeti, hamur suretiyle arsaların tevhid ve ifrazı gibi ferdin gayrimenkulü üzerindeki tasarruf serbestisini kayıtlaması ve idare lehine bazı irtifaklar tesis eyleyen hükümler taşıması bakımından da ayrı bir önemi haizdir.

Böyle bir kanun tasarısının, beş yıldan daha uzun bir müddet sonunda kanuniyet kesbetmiş bulunması, kanunların tekevvününe esas olan hazırlık devresinin müessiriyet derecesi ve yasama organının kanun yapma fonksiyon ve faaliyetleri bakımından oldukça dikkati çekicidir. Gerçekten, İmar Kanunu tasarısı bu uzun hazırlık devresi sırasında, muhtelif

(1) Kanunun şehirciliğimiz bakımından önemi ve getirdiği özellikleri hakkında daha fazla bilgi için bakınız : Fehmi YAVUZ, **Şehirciliğimiz Hakkında Mukayeseli Raporlar**, A. Ü. Siy. Bil. Fak. İskân ve Şehircilik Enstitüsü Yayını, No. 2 (65 - 47), (Ankara : 1956), sh. : 3 - 11. Keza; Cevat GERAY, «Yeni İmar Kanununun Bazı Özellikleri», Siy. Bil. Fak. Der., C : XI, No. 4, Sh. : 135 - 150.

encümenlerde müzakere ve kabul olunduktan sonra devrenin sona ermesiyle kadük duruma düşmüş, devre başında yeniden teklif olunarak iki ayrı muvakkat encümenden geçmiş, umumî heyette oldukça hararetli tartışmalara konu teşkil eylemiştir. Bu hazırlık devresinde, yahut başka bir deyimle teşriî safhasında, muhtelif meslek kongrelerinin, kanunun tatbiki ile ilgili idare ve kurumların tasarı hakkındaki raporları büyük ölçüde müessir olmuştur. Keza, böyle bir ana kanun teklifinin hükûmetten değil de tek bir milletvekili tarafından gelmesi ve neticede kanunlaşabilmesi de ilgi çekici bir noktadır. İşte bu sebeplerledir ki, 6785 sayılı İmar Kanununun kabulüne kadar geçen safha, kanun yapma tekniği ve sanatı bakımından incelenmeğe değer bir konudur.

II — YENİ BİR KANUN ÇIKARILMASI GEREĞİ :

Yürürlükte bulunan hükümlerin toptan kaldırılarak bunların yerine yenilerinin getirilmesinde bir zaruret var mıydı? Acaba, bazı hükümleri kaldırmak, bazılarını değiştirmek ve yenilerini eklemek maksada daha elverişli değil miydi? Bu suallerin cevabını sadece kanunun gerekçesini değil, fakat bu konuda ileri sürülen tenkidleri de dikkate alarak araştırmak istiyoruz.

1 — Mülga Belediye Yapı ve Yollar Kanunu memleket ölçüsünde ihtiyaçları karşılamaktan uzaktı, sadece şehirlerin gelişmesi konusuna münhasır kalıyor, köylerin plânlı bir şekilde imârlarını saylayacak hükümleri derpiş etmiyordu. Oysa ki şumullü bir şehircilik siyasetine ihtiyaç büyüktü (2). Böyle şumullü bir imar ve şehircilik siyasetinin memleket ölçüsünde gerçekleşmesi için 2290 sayılı kanun elverişli değildi.

2 — 2290 sayılı mülga kanun, elâstikiyetten mahrum bulunuyor, irili ufaklı bütün belediyelere aynı vazifeleri yüklüyor; mahallî şartları dikkate almadan, memleketin her yeri için yeknesak ölçüler ve kayıtlar derpiş ediyordu (3). Meselâ, bütün şehirler için aynı ölçüde sanayi, kültür ticaret, iskân sahası, yol, meydan ve yeşil saha ayrılmasını âmir bulunuyordu. Halbuki şehirlerin bünyeleri itibariyle sanayi, ticaret, kültür ve iskân sahalarna ihtiyaçları elbetteki birbirinden farklıydı.

3 — Mülga kanun, yağmur boruları, baca yüksekliği vs. gibi teferruata müteallik hükümlerle mecehhez bulunuyor, çok defa tüzük veya yönet-

(2) Fehmi YAVUZ, Şehircilik Ders Kitabı, A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, No. 31 - 13 (Ankara : 1953) Sh. X.

(3) YAVUZ, aynı eser, Sh. : XI.

meliklerde bulunması ve mahallî hususiyetlere göre değişmesi gereken bu hükümler, tatbikat bulmuyordu (4).

Bu arada, çıkmaz sokak yasağı, yolların birbirini dik kesmesi ve dörtten fazla yolun aynı noktada birleşmesi mecburiyeti gibi klâsik kaidelerle şehircilik bakımından ileri olmıyan bir zihniyeti de ihtiva ediyordu.

4 — Diğer taraftan 2290 sayılı kanun, plânların yapılmasına esas olacak olan araştırma ve etüd işini derpiş etmemiştir. Buna mukabil nüfus hareketlerinin pek değişik bulunduğu memleketimizde plânlarda 50 yıl sonraki nüfusun ihtiyaçlarını esas alınması gibi riyazî bir usule saplanmıştı. Halbuki, şehir nüfuslarının gelişmesinde âmil olan sosyal, kültürel, tarihî, jeolojik, coğrafi ve diğer olayların tesirlerinin araştırılması ve plânların buna göre yapılması ve zaman zaman yeniden gözden geçirilerek değiştirilmesi derpiş olunmalıydı.

5 — Mülga kanun bugünkü ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktı. Zira, gerek malzeme gerekse teknik bakımdan meydana gelen değişiklik karşısında imar faaliyetlerine cevap veremezdi (5). Mamafih kanunun aksak tarafları, uzun müddet ortaya çıkmamıştı. 1929 buhranı ve İkinci Dünya Savaşının tesirlerinden kurtulan Türk Ekonomisi, gelişme yoluna girince, inşaat faaliyetleri de gelişmiş, mülga kanun tatbikat bulmaya başlamış ve böylece eksiklikleri ortaya çıkmıştır (6).

Bütün bu sebeplerle, şumullü bir imar ve şehircilik siyasetine imkân ve zemin hazırlıyacak bir kanuna ihtiyaç vardı. İmar işlerimizin yeni bir sisteme göre tanzimi lüzumluydu. Bu sebepledir ki, böyle bir sistemi getirebilmek için eski hükümlerin tatbikatından alınan tecrübelerden de istifade ederek, yeni bir kanunun meclise sevki tercihe daha uygundu. Bu bakımdan, eski hükümlerin değiştirilmesi ile yetinilemezdi. Acaba, kabul edilen şekli ile İmar Kanunu bu fonksiyonu yerine getirmiş

(4) T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, İ : 37 (15.2.1956) C. : 1, sh. : 225. Keza, aynı cerideye ekli ve 73 sayılı matbuada, «Gaziantep Mebusu Süleyman Kuranel'in Yapı ve mar Kanunu ve Muvakkat Encümen Mazbatası», sh. : 1.

(5) Aynı matbuada, kanunun gerekçe kısmında, sh. : 1.

(6) Bu kanunun İkinci Dünya Savaşına kadar hiç şikâyet edilmemiş olmasının sebebini Profesör Fehmi YAVUZ, kanunun mükemmelliğine değil, Ankara hariç, yurdumuzun her yerindeki imar ve inşa faaliyetinin asgarî seviyesine düşmüş olmasına atfetmektedir. (Profesör Yavuz'un, 5 - 7 Haziran tarihleri arasında Ankara'da, Siyasal Bilgiler Fakültesinde toplana «İkinci İskân ve Şehircilik Haftası» münasebetiyle verdikleri ve henüz neşredilmemiş bulunan «Şehirlerimizin Büyümesi ve Bölgecilik» başlıklı konferansında zikrolunmuştur).

midir? Bu sorunun cevabına konumuzu ilgilendirdiği nisbette, sırası gelince temas olunacaktır.

III — TEKLİF SAHİBİ :

Böyle mühim bir kanun teklifinin ekseriya hükümetten gelmesi akla geliyorsa da, İmar Kanunu tasarısı münferit bir milletvekilinden sadır olmuştur. Bu hususa, mecliste müzakeresi sırasında temas olunmuştur (7). Bazı milletvekilleri, teklif sahibinin kendisini bu işe vakfettiğini, tek bir milletvekilinin de hükümetten daha esaslı ve geniş bir tasarı hazırlayabileceğini; meselâ İsviçre Medenî Kanunu'nun da tek bir profesör tarafından hazırlanmış olduğunu belirtmişlerdir. Mamafih, Nafia Vekili de «Uzun senelerin emeğinin mahsulü» olan bu kanun teklifinde hükümetin de tamamen mutabık bulunduğunu bildirmiştir (8).

Filhakika, bu kanunun çıkmasında teklif sahibi Gaziantep Milletvekili Sayın Süleyman Kuranel'in büyük bir sebat ve gayreti görülmektedir. Sayın Kuranel, meslek itibariyle mülga kanunun tatbikiyle yakından temasa gelmiştir. Filhakika, Gaziantep gibi büyük bir şehrin belediyesinde, uzun yıllar Fen İşleri Müdürü olarak vazife görmüştür. Belediye Yapı ve Yollar Kanununun tatbik kabiliyetinden mahrum olduğunu mesele, Gaziantep'te o tarihlerde yapılan yapıların çoğunun yıkılması gerekecek kadar kanunun koyduğu normlara aykırı bulunduğunu, halbuki bu binaların mahalli ihtiyaç ve hususiyetlere uygun düştüğünü sayın Kuranel uzun meslek tecrübesi sırasında müşahade etmiştir. Teklif sahibi, 1948 de Bayındırlık Bakanlığınca tertiplenen Büyük Yapı Kongresine iştirak ederek bu konuda görüş teatisinde bulunmak fırsatını kazanmıştır. Sayın Kuranel, 1950 yılında Mimarlar Birliği Başkanlığına seçilmiş ve bu konuda meslektaşlarıyla işbirliği ve temas imkânını da elde etmiştir. Sayın Kuranel'in, gerek tasarımın çıkması hususundaki gayretinden, gerekse kendi beyanlarından, tatbikatta kendisinin ve meslektaşlarının karşılaştıkları güçlüklerden ve edindikleri tecrübelerden ders almasını ve böylece teklifini böyle önceden olgunlaştırmasını bilmiş; bunu düzeltmeğe azmetmiş olduğu (9) anlaşılmaktadır. Sayın Kuranel'in bu konudaki azimli

(7) Zab. Cer., İ : 38 (17.2.1956) C. : 1, sh. : 264 - 265.

(8) aynı, sh. : 265.

(9) Kanun teklifinin müzakeresi sırasında, tasarı aleyhinde oldukça uzun tenkitler ileri süren bir milletvekili, Mehmet HAZER (Kars), teklif sahibinin çok büyük bir meseleyi tek başına ele aldığını ve bunu geçen devredenberi bir dâva edindiğini, bu itibarla kendisini «takdire şayan» bulduğunu ifade etmiştir. Bkz : Zab. Cer., İ : 38... sh. : 259.

ve takipçi gayret ve davranışını, ilerideki izahlarımızda da belirtmek fırsatını bulacağız.

IV — TASARININ GEÇİRDİĞİ SAFHALAR :

Tasarının Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ilk verildiği 4/6/1951 tarihinden kabul edildiği 9/7/1956 tarihine kadar geçirdiği safhaları ikiye ayırmak mümkündür :

- 1 — Meclise ilk verildiği tarihten kadük duruma düşünceye kadar geçen safha (1951 - 1954)
- 2 — Meclise ikinci defa verilmesinden kabulüne kadar geçen safha (1954 - 1956)

1 — *Birinci safha* : (4/6/1951 - 2/5/1954)

Bu safhayı başlıca iki kısımda incelemek mümkündür :

- i — Encümenler
- ii — Belediyecilik Kongresi.

i — *Encümenler* :

Tasarı 4/6/1951 de Meclis Başkanlığına tevdi edilmiş ve iki gün sonra ilgisi dolayısıyla ilkönce Nafia Encümenine havale olunmuştur. Bir yılı aşan bir müddetle Nafia Encümeninde kalan tasarı, 20/6/1952 tarihinde Dahiliye Encümenine tevdi olunmuştur.

Takriben bir yıl Dahiliye Komisyonunda kaldıktan sonra, tasarı 5/6/1953 de Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonuna gönderilmiştir. Bu komisyonda tasarının müzakeresi bir ay içinde tamamlanmıştır.

Tasarı 7/7/1953 tarihinde Adliye Komisyonuna gönderilmiş ve bu encümende tetkik edilirken, 9. devrenin sona ermesi üzerine tasarı hükümsüz hale (kadük duruma) düşmüştür.

Tasarının bu encümenlerde ne şekil aldığı ve hangi sebeplerle ne gibi değişiklikler yapıldığını maalesef tesbit ve tahkike imkân bulamadık (Zira bu gibi evrak, basılı şekle girmediğinden elde edilmesi mümkün olamamaktadır). Yalnız, tasarının adı geçen encümenlerde «inceden inceye tetkik ve kabul edildiğini» teklif sahibinin meclisteki izahatından öğreniyoruz (10).

Burada göze çarpan bir husus, tasarının (Sağlık ve Sosyal Yardım Encümeni hariç) encümenlerde oldukça uzun bir müddet kalmış olmasıdır.

(10) Zab. Cer., I : 37... sh. : 226.

Halbuki İçtüzüğe göre (Mad. 36) encümenlerin kendisine muhavvel işleri nihayet bir buçuk ay içinde heyeti umumiyeye göndermesi gerekmektedir. Bu müddet içinde müzakereyi tamamlayamaması halinde encümenlerin bunun sebeplerini heyeti umumiyeye bildirmesi gerekir. Aksi takdirde teklif sahibi tasarrufların doğrudan doğruya gündeme alınmasını isteme hakkını haizdir. Bu müddet geçmesine rağmen, gecikmenin sebeplerinin umumi heyete arzedilip arzedilmediğini tesbit edemedik. Ancak, tasarıyı teklif eden sayın Kuranel, bu müddetin geçmesine rağmen haiz bulunduğu bu yetkiyi kullanmayışını şu iki sebebe istinat ettirmektedir: 1 — İmar Kanunu gibi önemli bir tasarrufların encümenlerde etraflı bir şekilde tetkik ve müzakeresinde fayda vardır. 2 — Üstelik, tasarrufların doğrudan doğruya gündeme alınmasını kararlaştırmaya yetkili olan meclis umumi heyetinin temayülü umumiyetle, işlerinin çok yüklü bulunmasını nazarı itibare alarak, encümenlere tasarrufları daha iyi bir şekilde tetkik fırsatını vermek yolunda belirlemiştir.

İşte tasarı, Adliye Encümeninde iken devrenin sona ermesi dolayısıyla, İçtüzüğün 69. maddesi gereğince hükümsüz hale gelmiştir.

ii — *Belediyecilik Kongresi* :

Tasarı henüz Nafia Komisyonunda bulunduğu sıralarda, 10-14 Aralık 1951 tarihlerinde, Türk Belediyecilik Derneğinin 4. Genel Kongresi toplanmış ve adı geçen kanun tasarısı hakkında bir komisyon çalışması yaparak neticeyi bir rapora bağlamıştır. Bu raporda (11) «tatbikatta çekilen zorluklar dolayısıyla yapılması zarurî görülen değişikliklerin mucip sebepleri» ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu raporda zikrolunan hususların ne dereceye kadar gerçekleştiği hakkında bir fikir vermiş olmak üzere, 6785 sayılı İmar Kanununda yer almış veya alammış olan temennileri şöylece sıralıyabiliriz :

— Kanunda yer alan temenniler ;

- Kanunun su içinde ve dışındaki yapı ve tesislere de teşmili (Mad. 1),
- Muvakkat inşaata müsaade usulünün ihdası (Mad. 11),
- İmar plânlarını tasdik yetkisinin Mülkiye âmirlerinden alınması (Mad. 29),
- Yangın yerlerinin sür'atle imarı için tevhit, ifraz ve satma yetkisi (Mad. 43),
- Durdurulan inşaatın devamına mani olmak üzere mükerrer ve mütezayit nakti ceza tatbiki (Mad. 20),

(11) «Türk Belediyecilik Derneği Dördüncü Kongresi İmar Komisyonu Raporu», *İller ve Belediyeler Dergisi*, No. 74, (1951), sh. : 41 - 48.

— Kanunda yer alamayan temenniler ;

- İskele kurmayı icabettiren her nevi tamir işlerinin ruhsata bağlanması, (Mad. 3),
- Ruhsat cezalarının harcın 5 mislinden 10 misline çıkarılması. (Mad. 6 ve 7).

Yukarıdaki liste, genel olarak 6. Belediyecilik Kongresinde temenni olunan hususların büyük ölçüde yerine getirilmiş olduğunu göstermektedir.

2 — *İkinci safha* (30/12/1954 - 9/7/1956)

Bilindiği gibi, hangi sebeple olursa olsun Meclisin yeniden seçimi halinde, eski devre içinde henüz kabul edilmemiş veyahut yalnız birinci müzakeresi yapılmış olan veya reye konup da ekseriyete iktiran etmediği için ikinci defa reye konması gereken bütün kanun tasarıları, yeni Meclis için hükümsüzdür. (İçtüzük: mad. 69). Bu gibi vesaikin Riyaset tarafından encümenlere gönderilebilmesi için Hükûmetin, yeni encümenlerin veya on mebusun talepte bulunmaları gerekir. Bu da olmazsa teklif sahibinin tıpkı yeni bir kanun tasarısı getirir gibi yeniden teklifte bulunması gerekmektedir. İşte henüz Adliye Encümeninde bulunduğu sırada devre sona erdiğinden, İmar Kanunu tasarısı Meclise ikinci defa, yine Gaziantep Milletvekili Sayın Süleyman Kuranel'in 30/12/1954 tarihli teklifiyle gelmiştir.

Bu ikinci safhanın şu bölümlerde incelenmesi konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır :

- i — Muvakkat Encümenler
- ii — Muhtelif raporlar
- iii — Bir baskı grubu
- iv — Heyeti Umumiyede Müzakere.

i — Muvakkat Encümenler :

30/12/1954 de başkanlığa verilen «Yapı ve İmar Kanunu Tasarısı», 5/1/1957 tarihinde Adliye, Nafia, Sıhhat ve İçtimaî Muavenet ve Dahiliye Encümenlerinden seçilen beşer üyeden müteşekkil geçici bir komisyona havale olunmuştur. Bu komisyon, çalışmalarını içtima sonuna kadar devam ettirmiştir. Ancak içtima müddetinin sona ermesiyle, encümenler de yenileneceğinden, geçici encümen de fiilen dağılmak zorunda kaldığı cihetle, tasarıyı savunacak yeni bir geçici encümen kurulması gerekmiştir.

Sayın Kuranel'in talebi üzerine, 7/12/1957 tarihinde yine aynı encümenlerden seçilen beşer kişiden müteşekkil ikinci bir geçici encümen ku-

rulmuştur. Tasarıyı Heyeti Umumiyeye getirmek ancak bu encümenine nasip olmuştur. Tasarı, Muvakkat Encümenin 4/2/1956 tarihli mazbatasıyla yapılan değişikliklerle birlikte Meclis Başkanlığına sunulmuş ve 8/2/1956 tarihli inikâdın gündemine alınmıştır.

Kanunun Umumi Heyetteki müzakeresine geçmeden önce, geçici encümenlerin çalışmaları sırasında zikredilmesi gereken diğer iki hususa temas etmek istiyoruz.

ii — *Muhtelif Raporlar :*

Kanun tasarısı hakkında hazırlanan muhtelif rapor ve mütalâalar arasında en önemlileri olarak şunlar zikre şayandır :

- A — 1955 İmar Kongresi
- B — Belediyelerin ve Nafia Müdürlüklerinin mütalâaları
- C — Mimarlar Odası Raporu.
- A — 1955 İmar Kongresi :

Nafia Vekâletinin davetiyle 1955 yılında Nisan ayı içinde Ankara'da toplanan İmar Kongresi, bu konuda ciddi takdire ve dikkate şayan bir çalışmada bulunmuştur (12). Kongre'de kurulan «Mevzuat Komisyonu» nun hazırladığı raporda, Yapı ve İmar Kanunu Tasarısı münasebetiyle, mevzuatta yer alması arzu edilen muhtelif hususlara dair temennilerde bulunulmuştur. Bunlardan bir kısmının 6785 sayılı İmar Kanunun'da yer aldığı görülmektedir. Bunlar arasında şu hususları zikredebiliriz :

- Yapıların ve meskenlerin sağlık ve sosyal güvenlik bakımından haiz olmaları gereken statik ve estetik şartlarının, aksam ve müştemilâtının eb'adının mahalli şartlara ve işin icabına göre nizamname veya talimatnamelerde gösterilmesi (Kanun. Mad. 25)
- İmar harita ve plânlarının yapılması ve tatbikinde lüzumlu toprak altı ve üstü niyrenği, poligon ve nivelman tesislerinin muhafazası (Mad. 26)
- İnşaata başlamadan önce yer teslimi, yapı yerinin belediyece gösterilmesi (Mad. 10)
- Şehirlerin müstakbel inkişafı bakımından lüzumlu görülen ve belediye sınırına mücavir bulunan yerlerde de kanun hükümlerinin tatbiki (Mad. 47)
- İmar, plânlarının tatbikiyle ilgili istimplâklerde umumî menfaat kararı aranmaması (İstimplâk K. Mad. 6)

(12) Adıgeçen kongreye sunulan raporlar hakkında bakınız : **İmar Kongresi, 1955.** (Ankara : Desen Matbaası). 46. sahife.

Kanunda yer bulmıyan diğer hususlar şunlardır :

- İmar Şûrası ihdası,
- İmar ihtilâflarının hallinde bir hakem heyetinin yardımından istifade edilmesi,
- Belediye fen ve imar teşkilâtlarının tanzimi,

Görüldüğü gibi daha ziyade teşkilâtla ilgili bu temenniler yerine getirilememiştir.

B — Belediyelerin ve Vilâyet Nafia Müdürlüklerinin mütalâaaları:

Tasarı hakkında bazı büyük yer belediyelerinden ve vilâyet Nafia Müdürlüklerinden Encümen tarafından mütalâa istenmiştir. İzmir, Adana, Gaziantep ve Adana belediyelerinden cevaplar alınmıştır. Bunlar arasında İstanbul'un ki matbudur.

Sayın Kuranel'den öğrendiğimize göre, bütün bu rapor ve mütalâalardan komisyon çalışmalarında geniş ölçüde istifade olunmuştur.

İstanbul Belediyesinin teklifi matbu olduğu cihetle bunu ele geçirmek bizim için güç olmadı. İstanbul Belediyesi, tasarının ne şekilde tadil edilmesini talep ediyorsa ona göre bir tasarı metni hazırlamış, fakat bunun sebeplerini açıklamamıştır.

6785 sayılı İmar Kanunu tetkik edilirse İstanbul Belediyesinin şu tekliflerinin gerçekleşmiş olduğu görülür :

- Kanunun adının «Yapı ve İmar Kanunu» değil, «İmar Kanunu» olması,
- Ruhsatsız ikmal olunmuş binaların Belediye hizmetlerinden faydalanmamaları (18. mad.),
- Fen adamlarının bulunmadığı yerlerde, ehliyetin tâyin ve tasdikinin Belediyeye bırakılmaması, Nafia Vekâletince hazırlanacak talimatnamenin uygulanması,
- Vergi muafiyeti ile ilgili maddenin kaldırılması.

İstanbul Belediyesinin teklifinde izhar olunan bazı hususlar hemen hemen hiç gerçekleşmemiştir. Bunlar arasında en mühimleri şunlardır:

- Muvakkat inşaat müsaadesi hakkındaki maddenin kaldırılması (Mad. 11),
- Yapıyı bitirme müddetinin iki yıla indirilmesi (Mad. 10),
- Ruhsata tâbi olacak veya olmayacak tamirlerin belediyelerce kendi talimatnamelerinde gösterilmesi (Mad. 3),
- 5 yıllık imar programlarına dair maddenin kaldırılması (Mad. 30),

— Kanunun tatbik suretini gösterir tüzüğün Bayındırlık Vekâletince hazırlanacağına dair maddenin kaldırılması (Mad. 57),

İstanbul Belediyesi teklifinin bilhassa büyük şehirler gözönünde tutularak hazırlanmış bulunduğu, fakat kanunun esas itibariyle bütün belediyelere şamil bir mahiyette olduğu unutulmamalıdır.

C — Mimar Odasının Raporu :

Tasarı hakkındaki Mimarlar Odası Raporunun, İstanbul Belediyesinin tadil teklifini de ele alınarak hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Filhakika, bu raporun gerekçe kısmında, İstanbul Belediyesinin hususî ihtiyaçları yanında bilhassa küçük belediyelerin de karşılaşılabilecekleri güçlükler ve özel durumları da nazarı itibare alınmış olduğu belirtilmektedir. (13) Diğerleri arasında, bu raporun en bariz özelliği; imar plânlamasıyla ilgili teşkilât hakkında da teklifler ileri sürülmesidir. Teklif olunan tasarıda, merkezî ve mahallî teşkilâtın kuruluş ve işleyişi hakkında maddeler de gösterilmiştir. Buna göre imar ve plânlama teşkilâtı üç kademeli olarak derpiş olunmuştur :

- 1 — Belediyelerce görülen ihtiyaca göre kurulacak «Şehir İmar ve Plânlama Daireleri»;
- 2 — Muhtelif beldeleri içine alan «Bölge İmar ve Plânlama Kurulu»;
- 3 — Koordinasyon sağlamak ve memleket içindeki imar ve plânlama hareketlerini tanzim etmek üzere, ilgili âmme müesseseleri temsilcileri ile yetkili uzmanlardan müteşekkil bir «Türkiye İmar ve Plânlama Yüksek Kurulu» (14)

Teşkilât ile ilgili her hangi bir hüküm kanunda yer almamıştır. (15)

iii — Bir baskı gurubu :

Bilindiği gibi İmar Kanunu bir takım kimselerin menfaatlerine aykırı hükümler serdedebilirdi. Bu sebeple, Bilhassa spekülâsyona karşı alınan tedbirlerde, açık bir tepki ile karşılaşılabilirdi. Her ne kadar İmar Ka-

(13) İmar Kanunu Hakkında Mimarlar Odası Hazırlığı. (İstanbul: 1956), Sh. : 3.

(14) aynı eser. Sh. : 25.

(15) Bir imar şûrası hakkında Balıkesir Milltevekili Halûk TİMURTAŞ'ın verdiği bir takrir, Nafia Vekâleti Teşkilât Kanunu ile ilgili bulunduğundan, Muvakkat Encümenince dikkate alınmamıştır. Bkz. : Muvakkat Encümenin 6.VI.1956 tarih ve Esas : 2/78 ve K. 4 sayılı mazbatası, S. : 73'e ek, Sh. : 2.

nununda spekülâsyona karşı bazı hükümler varsa da (16) herhangi gürültülü bir tepki yükselmiş değildir. Zaten spekülâtörler iktisaden çok kuvvetli oldukları cihetle, bu işlerini muhtelif «indirect» yollarla ve bilhassa suret'i haktan görünerek isteklerini kabul ettirmeleri imkân dahilindedir. Ancak bu kabil menfaat ve nüfuz oyunlarını kestirmek hiç de kolay değildir.

İmar Kanunu tasarısı münasebetiyle bazı zümrelerin menfaatlerini ilgilendiren başka bir durum ortaya çıkmıştı. Tasarıda, plân ve proje yapılması, inşaatın belediyeye karşı sorumluluğunun deruhte edilmesi gibi işler sadece mühendis ve mimarlara bırakılıyordu. Bu durum, bilhassa küçük yerlerde, sanat okulu mezunu inşaat usta veya kalfaları ile fen memurları gibi kimselerin protestosuna maruz kalmıştır. Sayın Kuranel'in bize şifahen verdiği bilgiye göre, bu protesto bir nevi grev mahiyetini alma temayülünü göstermiş; teklif sahibine muhtelif yerlerden ağır ifadeler kullanılan mektuplar gönderilmiştir. Bunun üzerine ilgili meslek cemiyetleri temsilcileri ile de görüşmeler yapılmıştır.

Mühendis ve mimardan başka fen adamlarının yetki ve sorumluluklarının, bunları yetiştiren müesseselerle bağlı buldukları meslek teşekküllerinin, mühendis ve mimar odaları birliğinin mütalâası alındıktan sonra Maarif ve Nafia Vekâletlerince müştereken hazırlanacak talimatnamelerle tâyin olunacağı esası üzerinde anlaşmaya varılmış ve bunların istekleri de büyük ölçüde sağlanmıştır. (Mad: 14)

iv — Umumî Heyette :

Tasarının umumi heyetteki müzakeresi şu iki safhada incelenebilir:

A — Birinci Müzakere :

- a) Kanunun heyeti umumiyesi hakkında
- b) Maddeler hakkında.

B — İkinci müzakere :

A — Birinci Müzakere :

- a) Kanunun heyeti umumiyesi hakkında - Bu müzakerelerin ağırlık merkezini daha ziyade teklifin Hükûmetten gelmeyişi hususu teşkil eylemiş; tasarının diğer kanunlarla irtibatı dolayısıyla bir kere de Adliye Encümenine gönderilmesi teklif olunmuş, fakat bu teklif reddedilmiştir (17)

(16) Spekülâsyonla ilgili bazı noktalar hakkında bilgi için : GERAY, a.g.y., sh. : 135 - 150.

(17) Zab. Cer., I : 38 . . . . Sh. : 264 - 266.

Tasarı üzerinde uzun bir zamandanberi çalışıldığı cihetle, kanunun heyeti umumiyesi hakkındaki görüşmeler yeter görülerek maddelere geçilmesi (18) hakkındaki teklif kabul olunmuştur. (19)

b) Maddeler hakkındaki müzakereler

aa) *Müzakerenin geriye bırakılması.* Maddelere geçilmesinin kabulünden sonra, esbabı mucibenin teferruatlı bir şekilde olmadığı, buna mukabil tasarının önemli değişiklikler getirdiği sebebiyle tasarı maddeleri hakkında hazırlanmak ve müzakere için daha geniş zaman kazanmak için görüşmelerin bütçe müzakeresinden sonraya bırakılması kabul edilmiştir. (20) Bu bakımdan, tasarının aceleye getirilmeden müzakere edildiğini belirtmek isteriz.

bb) *Esbabı mucibe hakkındaki usulsüzlük iddiası :* 4/4/1956 da tekrar görüşmelere başlandığı zaman, tasarının İçtüzüğü'nün 66 ve 67 inci maddelerindeki sarahate uymamakta olduğu ve esbabı mucibenin bulunmadığı ileri sürülmüş ve usul bakımından esbabı mucibinin ikmalî için teklifin encümene iade edilmesi teklif olunmuştur. Bu teklif «heyeti umumiyesi üzerindeki konuşmalar sırasında ileri sürülmesi gerektiği» mücip sebebiyle nazarı itibare alınmamıştır. (21) Böylece müzakerelere devam olunmuştur. Bundan usule müteallik bu kabil tekliflerin zamanında yapılmasının önemi açıkça anlaşılmaktadır.

cc) *Bir maddenin encümene iadesi :* 4 üncü maddenin müzakeresi sırasında inşaat için ruhsat isteyenlerden, diğer evrak arasında, tapu senedinin de aranması kaydı uzun tartışmalara yol açmıştır. Belediyelerin tapu araştırmaya yetkili olmayacağı, mülkiyet ihtilâflarının adlî mercilerde halledileceği, hattâ zilliyetliğin de kanunlarla korunmuş bulunduğu, esasen memleketi % 75 inin henüz Tapu ve Kadastro işleminin yapılmadığı cihetle tapu senedi aranması kaydının kaldırılması ileri sürülmüştür. Diğer taraftan şahsın bir başkasının mülkine bina yapmış olmasının bir zabıta meselesi olduğu; buna karşı alınacak tedbirleri belediyelerin vazifeten yerine getirmekle görevli bulunduğu; tapu senedinin ibrazını istemenin tasarruf hakkını haleldar etmiyeceği, fakat tecavüzleri önleye-

(18) T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesinin 105. maddesine göre, «maddelere geçilmesi hususu reye iktiran etmezse lâyiha veya teklif reddedilmiş» sayılır.

(19) Zab. Cer., İ : 38 ... sh : 259, 266.

(20) aynı, sh. : 267

(21) Zab. Cer., İ : 53 (4.4.1956) C. : 1, sh. : 57.

ceği ve kontrolü kolaylaştıracağı belirtilmiştir. (22) Bu müzakereler sonunda madde encümenine iade edilmiştir. (23)

Muvakkat encümeden gelen mazbatada «inşaat yerini inşaat yaptırmanın kendisine ait olup olmadığı sorulmadan her müracaat edene ruhsatiye verilmesinin tecavüzlerin artmasına ve ihtilâfların çoğalmasına yol açacağı» mülâhazasıyla maddenin aynen muhafaza edildiği belirtilmektedir. (24)

dd) *Bazı küçük tadil teklifleri* : Tasarının madde madde müzakeresi sırasında yapılan ve ekseriya maddenin bünyesine müessir olmayacak mahiyette ufak tadil teklifleri, birisi hariç, hemen hemen hiç müzakeresiz kabul olunmuştur. Bu tadillerin, maddelerin daha vazih hale getirilmesine geniş ölçüde yardım ettiği söylenebilir. Bu şekilde tadil gören maddeler arasında 10, 13, ve 14 üncü maddeleri zikredebiliriz (25).

ee) *Hukukî bir görüş ayrılığı* : Tasarının 22 inci maddesindeki kaçak inşaatlar hakkında verilen yıkma kararları aleyhine Şûrayı Devletçe verilecek tehiri icra kararlarının aynı zamanda yapıya devam edilmemesi için de verilmiş sayılacağı tarzındaki fıkra hükmü bir hayli hukukî tartışmalara yol açmıştır. Bilindiği gibi idarî kararların tehirinin icrası Danıştay'ın vereceği tehiri icra kararına bağlıdır. Halbuki, kaçak inşaat mevzuunda tatbik edilen idarî muamele ve bu muameleye esas olan idarî karar ya kaçak inşaatın durdurulması veya kaçak inşaatın yıktırılması hakkındadır. Danıştay'a yapılan müracaatlar ekseriya yıkma kararına karşı vaki olmaktadır. Tatbikatta bu yıkma kararları hakkında verilen tehiri icra kararının nihaî karar verilinceye kadar inşaata devam olunmamasını da temin etmesi için kanuna böyle bir fıkra konulması yoluna gidilmiştir. Bunun aleyhinde bulunanlar ; Danıştay kararının idarî muameleye muzaaf olduğu cihetle şahsın efâline teşmil edilemeyeceğini, Danıştay'ın vereceği kararların daha evvelden böyle bir tahkik ve tefsire tâbi tutulmasının doğru olmayacağını ileri sürmüşlerdir. Bunun lehinde olanlar ise, yıkma kararının tehirinin ekseriya bir emrivaki olarak inşaata devam edilmesi şeklinde tecelli ettiği, sonradan yıkma kararı kesinleşince yıkmanın çok güç bir hal aldığı ve böylece millî servetin ziyana sebep olduğu fikrinde idiler. Neticede maddenin metnine «tehiri icra kararı verilse dahi inşaata devam olunamaz» ibaresi konularak, yıkma işi tehir

(22) Zab. Cer., İ : 53 . . . . sh. : 60 - 63, Keza, İ : 54 (16.4.1956) C. : 1, sh. : 100 - 109.

(23) Zab Cer., İ : 54 . . . . sh. 109.

(24) Zab Cer., İ : 56 (20.4.1956) C. : 1, sh : 148 - 155.

(25) Bu değişiklik ve ilâveler hakkında bakınız : Zab. Cer., İ : 55 (18.4.1956) C. : 1, Sh. : 122, 123, 124 ve 133.

edilse bile nihaî karar alınıncaya kadar inşaatın devamına da müsaade edilmemesi kanun vazınca uygun görülmüştür (25).

ff) *Hususî hukuk ihtilâfları ve belediyelerin yetkisi* : Ruhsatsız yapılan yapılar hakkındaki 6 ıncı maddenin «yapı başkasının mülkiyetine tecavüz suretiyle yapıldığı takdirde selâhiyetli fen adamlarınca düzenlenecek zabıt üzerine belediyelerce yıktırılır.» şeklindeki (d) bendi hükmü karşısında ; bunun bir hususî hukuk ihtilâfı olduğu, bu yüzden doğan ihtilâfların adlî mercilerde halledilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Buna mukabil Medenî Kanun hükümlerine göre bu gibi yapıların yıktırılması için hüsnüniyet aranacağı, halbu ki, burada daha ziyade imar plânları ve tatbikatı bakımından yıkma yoluna gidildiği fikri savunulmuştur. Bu fıkra hükmünün kaldırılmasına dair bir teklif kabul edilmiş ise de, muvakkat komisyon buna iştirak etmediğinden maddenin yeniden tedvini için komisyon maddeyi geri istemiş ve madde iade olunmuştur. (27) Muvakkat encümenin 6/6/1956 tarihli mazbatasında yıktırılma cihetine gidilmeden bu kaçak inşaatın derhal durdurulması, fakat «mülkiyet durumu tâyin edilinceye kadar inşaata müsaade edilmemesi esası» kabul edilmiştir. Böylece makul bir yol tutulmuştur.

gg) *İki Anayasaya aykırılık iddiası* :

aaa) Tasarının 40 ıncı maddesi imar hududu dışındaki gayrimenkullerin ifrazı sırasında, gayrimenkul sahiplerini, yollar için lüzumlu arsaları belediyelere bedelsiz terke ve umumî yerlere ayrılmış yerler için de arsaların % 15 ini belediyelere bırakmağa mecbur kılıyordu. Müzakeresi sırasında, hiç bir gayrimenkulün bedeli peşin verilmeden istimlâk edilemeyeceğine dair Anayasa hükmüne bir aykırılık bulunduğu ileri sürülmüş ve Anayasanın 74 üncü maddesine açıkça aykırılığı anlaşılan bu maddenin tashihi için komisyona iade edilmesi teklif ve kabul olunmuştur (28) Muvakkat Encümenin 6/6/1956 tarihli mazbatasında bu maddenin «tatbikatta daha kolay anlaşılır hale sokulduğu» belirtilmekte idi. Ancak İmar hududu içine alınabilmesi için imar ve parsellâsyon plânlarının yapılması mecburiyeti konulmakta ve bu gibi yerler hakkında da 41 ve 42 inci maddelerdeki «hamur kaidelerinin» de tatbik edileceği hükmü derpiş olunmaktaydı. Böylece madde ilk tedvinindeki şeklinden biraz değişik olmakla beraber hemen hemen aynı mahiyette, bu sefer bedelsiz terkedilen arsa nisbeti % 15 değil de % 25 e çıkarılmış olarak kabul edilmiştir.

(26) Zab. Cer., İ : 55... sh : 132 - 134. Keza; İ : 56... sh. : 143 - 148

(27) Zab. Cer., İ : 58 (27.4.1956) C. : 1, Sh. : 208.

(28) Zab. Cer., İ : 60 (2.5.1956), C. : 1, Sh. : 235 - 236.

bbb) Diğer bir Anayasaya aykırılık iddiası da yangın yerlerindeki gayrimenkullerin istimlâk bedelinin bono ile ödenmesi hakkındaki 44 üncü madde hükmünden çıkmıştır. Bunun değer pahanın peşin verilmesine dair anayasa maddesine aykırı olduğu ileri sürülüyordu. Bu sebeple «bono ihracına ve bono verilmesine müteallik maddelerde bazı tenaküzlerinde bulunduğu kanaatine varan» komisyonun maddeyi geri istemesi üzerine, madde ilgili diğer maddelerle birlikte komisyona geri verilmiştir (29). Muvakkat encümenin 6/6/1956 tarihli mazbatasına ile bu madde tamamen kaldırılmıştır. Ancak bu yerlerin belediyenin, banka ve hususî müesseselerden bu iş için istikraz edeceği meblağla istimlâk olunabilmesi prensibi kabul olunmuştur. Böylece Anayasaya aykırı düşen bir hüküm kanunlaşmamıştır.

B — İkinci Müzakere :

a — *Birinci müzakerede reddedilmiş bir teklifin reddi* : 4/7/1956 tarihinde kanunun ikinci müzakeresine başlanmıştır. Bilindiği gibi kanunların ikinci müzakere safhasında, lâyiha ve teklifin heyeti umumiyesi hakkında müzakere cereyan etmez, ancak tâdil teklifleri görüşülür (İçtüzük Mad: 107). Birinci görüşme sırasında bir maddenin kanundan çıkarılması teklifi redlenmiş ve madde kabul edilmiş iken ikinci görüşme sırasında bahis konusu olan maddenin çıkarılması yine teklif olunabilir (30). İmar Kanununun ikinci müzakeresi sırasında buna benzer bir durum hasıl olmuştur. 22 inci maddenin «yıkma kararları aleyhine Şûraca tehiri icra kararı verilse dahi yapıya devam olunamaz» fıkrasının çıkarılmasına dair Tefvik Şenocak Mebusu) tarafından yapılan bir teklif ikinci defa reddolunmuştur (31). (Buna dair münakaşa hakkında bundan evvelki bölümün «ee» paragrafında bilgi verilmişti). Böylece meclis kaçak inşaat hakkında daha müessir bir yol tutmayı tercih etmiş bulunduğunu teyid etmiştir.

b — *Birinci müzakerede reddedilmiş olan bir teklifin kabulü* : Diğer bir teklif de birinci müzakerede reddolunduğu halde ikinci müzakerede kabul edilmiş ve madde bu şekilde kanunlaşmıştır. Kabul edilen bu teklif (32), 44 üncü maddeye «faiz mukabilinde istikraz mümkün olmadığı takdirde, istimlâk ve parsellâsyon sonunda yapılacak satış neticesinde belediyeler lehine hasıl olacak farktan bir miktarının banka veya hususî şahıslara bırakılması suretiyle kredi teminine» müsaade veren bir fıkranın

(29) aynı, Sh. : 237 - 240.

(30) Teşkilâtı Esasiye Kanunu ve Dahili Nizamname (Ankara : T. B. M. M. Matbaası, 1 Kasım 1956. Dördüncü basılış) adlı eserin 110 sayfasında zikrolunmaktadır.

(31) Zab. Cer., İ : 85 (4.7.1956), C. : 1, Sh. : 77 - 78.

(32) Zab. Cer., İ : 81 (25.6.1956, C. : 1, Sh. : 495.

eklenmesine dairdi (33). Bu teklif hakkında hemen hemen hiç bir müzakere cereyan etmiş sayılamaz. Halbuki bu madde spekülasyonla mücadele etmesi gereken belediyelerin bir nev'i spekülasyon yapmalarına cevaz vermeğe imkân sağlayabilecek mahiyette görülmektedir. (34).

c — *İkinci müzakere sırasında yapılan diğer tâdil ve ilâveler* : Umumiyetle kanunun ikinci müzakeresi sırasında hemen hemen tartışma olmamış; kabul olunan birkaç ufak tâdil teklifi ile yukarıda bahsedilen ve reddedilen teklifler dışında, şehircilik siyaseti bakımından üzerinde durulacak önemsiz bazı değiştirmeler yapılmıştır.

Göze çarpan husus tâdil teklifleri üzerinde hemen hemen hiç müzakere cereyan etmemiş olmasıdır. Bu arada belediye idarecilerinin çok dikkat ve ihtimamla tatbiki gereken bir teklif de müzakeresiz kabul olunmuştur. Bu teklif, tasdik edilmiş imar plânlarının tatbikini sağlamak için yapılması gereken istimplâklerde bedelin belediyelerce temin edilememesi halinde, belediyeleri, «muayyen bir yerin istimplâki suretiyle gerçek veya tüzel kişiler tarafından belediyelere yapılan hibeler» in kabule ve bu maksatlar için sarfa yetkili kılan bir maddenin konulması hakkında idi. (35) Bu da kanunun ikinci müzakeresinde bazı tekliflerin kolayca kanunda yer alabildiğini gösteren bir misal olarak zikre şayandır.

V — SONUÇ :

6785 sayılı İmar Kanunu'nun T. B. M. Meclisi'ne ilk verilisinden kabulüne kadar geçirdiği safhaları, bu müddet içinde tasarının tekevvün ve tedvinine müessir olduğu anlaşılan diğer çalışmaları, teşrî uzvun faaliyeti ve kanun yapma tekniği açısından kısaca gözden geçirmiş bulunuyoruz.

İlgili bölümlerde temas olunduğu veçhiyle, adıgeçen kanunun hazırlık safhalarının tetkiki, bize, teşrî uzvun kanun koyma fonksiyonu bakımından dikkate değer müşahedeler sağlamaktadır. Bu örnek bize, imar ve şehircilik faaliyeti gibi şumullü ve önemli bir konuya taallük eden böyle bir ana kanun tasarısının dahi, devamlı ve azimkâr bir şekilde takib edilmek kaydıyla, tek bir milletvekili tarafından teklif edilmiş olmasına rağmen kanunlaşabileceğini göstermektedir. Teklif sahibinin bu konudaki azimli ve faal rolünü gerektiği yerlerde belirtmiştik.

Diğer taraftan, memleketin her yerinde hemen hemen herkesin karşılaşacağı meselelere müteallik bulunan ve tatbiki büyük bir vatandaş

(33) Zab. Cer., İ : 86 (6.7.1956), C. : 1, Sh. : 113.

(34) YAVUZ, Mukayeseli raporlar... Sh. : 7.

GERAY, a. g. v. sh. : 147.

(35) Zab. Cer., İ : 87 (9.7.1956) C : 1. Sh. : 133.

kütlesini, geniş bir idareci gurubunu ve meslek zümresini ilgilendiren bir kanun tasarısının mecliste uzun müddet kalmış olması her zaman için mahzurlu olmamaktadır. Etüdümüze konu teşkil eden kanunun mecliste beş yıl gibi oldukça uzun bir müddet kalmış olması; tasarı hakkında tatbikattan edinilen tecrübelerin de nazarı itibara alınması, tatbikatçılarla meslek adamlarının görüşlerinin de akis bulması bakımından bazı imkânlar sağlamış denilebilir.

Meclis Umumî Heyeti, müzakereleri, bütçe görüşmelerinden sonraya bırakmakla, tasarının daha iyi tatbiki için zaman kazanılması ve müzakerelerin daha rahat ve ferah bir şekilde yürümesi imkânını sağlamıştır. Bu da, kanun teklifine T. B. M. Meclisince atfedilen önemi ve hassasiyeti ifade etmektedir.

İdareye geniş yetkiler tanıyan ve ferdî tasarruf serbestisine bazı kayıtlar koyan böyle bir kanun teklifinin müzakeresi sırasında ileri sürülen «hukuk prensiplerine ve anayasaya aykırılık iddiaları»nın üzerinde hassasiyetle durulması; bu yüzden ilgili maddelerin komisyona iade edilmesi; hattâ bir defasında komisyonun kendisinin maddeyi geri istemesi; evvelce belirttiğimiz iki halde tasarıda anayasaya aykırılık bakımından değişiklikler yapılmış olması ciddi dikkati çekici bir keyfiyettir.

Kanunun ikinci müzakeresi sırasında, maddeler ve bilhassa tâdil teklifleri üzerinde hemen hemen hiç görüşme yapılmamış olması; burada, şehircilik siyaseti bakımından mahzurlu görülebilecek bazı ilâvelerin yapılmış bulunması, ikinci müzakerelerde acaleye getirilen bazı tekliflerin kolayca kabul edilebileceği tereddüdünü uyandırmaktadır.

Gerek birtakım meslekî kongre ve mütalâanamelerden, istifade edilmiş olmasına, gerekse tasarının meclis komisyonlarında ve umumî heyetinde uzun uzadıya üzerinde durulmasına rağmen, İmar Kanunu'nun modern şehircilik anlayışı ve siyaseti bakımından birçok eksiklikleri bulunması ciddi düşündürücüdür (36). Kanaatimizce, tesadüfî bazı meslekî kongre çalışmalarının, resmî raporların yanında; bu konuyla ilgili tatbikatçılardan ve yetkili bilim adamlarından müteşekkil bir mütehassıs kurulun çalışmaları herhalde daha verimli olabilirdi. Bu yola gidilmediği içindir ki, çok ümitler bağlanan bir tasarı, birtakım yenilikler getirmekle beraber birçok eksikliklerle kanunlaşmış bulunuyor. Bu da 2290 sayılı kanun yerine yepyeni ve her bakımdan mükemmel bir kanun çıkarılması gereğinin tam manasiyle karşılanamamış olduğunu göstermektedir.

(36) 6785 sayılı İmar Kanunu'nun bazı eksiklikleri hakkında daha fazla bilgi için: F. YAVUZ, adı geçen mukayeseli raporlar, S. : 10. Keza: GERAY, a. g. y. Sh. : 150.